

Вважаємо, що серед шляхів зменшення державного боргу України можуть бути: 1) реформування податкової системи з метою забезпечити платоспроможність підприємців, що призведе до зменшення рівня ухилення від податків; 2) залучення іноземних інвесторів через зменшення бюрократичних процесів та рівня корупції; 3) підвищення пенсійного віку, однак таке рішення може викликати негативну реакцію з боку суспільства; 4) співпраця з міжнародними організаціями та проведення переговорів щодо списання частини заборгованості або конверсія державного боргу.

Висновки. Отже, державний борг – це невід’ємна та складна частина держави, яка перебуває у глибокій економічній чи геополітичній кризі. Державний борг України постійно збільшується, зокрема це пов’язано з російською агресією, спочатку – на Сході України, а з 2022 року – у зв’язку з повномасштабною війною, яка значно ускладнює економічний розвиток України, а також сприяє падінню нашої країни у «боргову яму». Пропозицій щодо зменшення запозичень існує чимало, однак більшість із них впливатимуть на життєвий рівень населення, а також викликають невдоволення серед суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гарбінська-Руденко А. В., Лямзіна О. В. Поняття та значення державного боргу України в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 259–263.
2. Державний борг України. *Міністерство фінансів України*. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
3. Сочка К. Державний борг України: поточні реалії та проблеми. *Acta Academiae Beregsiensis. Economic.*, 2022. № 1(2). С. 172–183.
4. Бей С., Головай Н., Долюк А. Стан державного боргу України в умовах воєнного стану. *Mechanism of an economic regulation*. № 3(101). 2023. С. 55–61.

Волкова Н. І.

канд. екон. наук, доцент

Донецького національного університету імені Василя Стуса

Скулькевич А. І.

ОС «Бакалавр»

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ КРЕДИТУ

Вступ. Умови функціонування сучасної економічної системи будь-якої країни, заснованої на ринкових принципах, визначають ключову роль кредиту і кредитних відносин у всьому комплексі економічних відносин, а також механізм взаємодії суб’єктів господарювання як учасників розширеного відтворення.

Незважаючи на кризові явища, які супроводжували діяльність фінансового сектору останніми роками і негативно вплинули на всю світову економіку, роль

кредитних відносин як основи забезпечення безперервності відтворювального процесу завжди була високою, хоча саме їх ірраціональність стала основною причиною глобальної фінансової кризи, спричиненої банківськими та іншими кредитними установами. Зважаючи на це, вважаємо за необхідне провести глибокий сутнісний аналіз змісту кредиту та кредитних відносин. До того ж треба підкреслити важливу роль теорії кредиту як наукової основи практичної трансформації реального та фінансового секторів, спрямованої на подолання кризових явищ. Зазначене висуває чіткі методологічні вимоги до наукового дослідження теорії кредиту щодо встановлення сутності кредиту як категорії, що є необхідною умовою підтвердження його статусу та ролі в економіці.

Мета роботи – обґрунтування теоретичної бази кредитних відносин, ретельне дослідження і формулювання сутності кредиту як економічної категорії.

Основна частина. Трактатування поняття кредиту має велику кількість суперечливих позицій, оскільки сьогодні практично не існує єдиного, вичерпного визначення цієї складної економічної категорії. Аналізуючи наукову літературу, присвячену цій проблематиці, можна виділити найважливіші питання для обговорення принципів характеристик кредиту.

Одним із найпоширеніших підходів, особливо у працях зарубіжних економістів, є розуміння кредиту як форми вираження довіри. Головною внутрішньою характеристикою кредиту водночас вважається довіра, яка більшою мірою пов'язана з лінгвістичною оцінкою його змісту, ніж з економічною оцінкою, оскільки слово «кредит» походить від латинського слова *credo* – «вірю, довіра». Зокрема, у цьому контексті німецький економіст Вільгельм Лексіс розумів кредит як «довіру, якою користується особа, яка бере на себе зобов'язання здійснити майбутній платіж, у випадку особи, яка має право на цей платіж, тобто траст (повідомлення), передане боржнику» [2, с. 392]. Такий підхід поширений у західній економічній літературі, однак його природа відносно поверхнева і не може бути використана як основа для визначення суті кредиту.

Більшість українських учених пояснюють кредит як економічні відносини та складник економічної системи (табл. 1).

Таблиця 1 – Трактатування поняття «кредит»

№	Автор	Визначення
1	Ю. П. Владика, А. А. Бегченкова [2]	Кредит – це невід’ємна частина економічної системи, взаємовідносин між її суб’єктами та важлива складова економічних відносин
2	В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова [3]	Кредит – це форма кредитних відносин і рух позичкового капіталу. Кредит являє собою економічні відносини між кредитором і позичальником, що виникають у процесі прийняття, використання і повернення кредиту
3	С. В. Мороз, В. О. Мейш [4]	Кредит являє собою економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником з приводу одержання останнім позички в грошовій або товарній формі на умовах повернення у певний строк, і звичайно, зі сплатою відсотків

№	Автор	Визначення
4	Н. С. Островська [5]	Кредит виступає як самостійна економічна категорія в системі економічних відносин. Кредит – це форма, за якою грошові кошти надаються в позику банками
5	О. В. Ярошевська, Д. В. Карась, А. С. Кушнір [6]	Кредити мають однаковий економічний зміст, представлений двосторонньою формою руху позикового капіталу на принципах платності і зворотності, в основі якого лежить довіра до позичальника, підтверджена додатковими джерелами забезпечення погашення кредиту

З огляду на аналіз наведених трактувань підкреслимо неоднозначність кредиту як економічної категорії через його економічну та соціальну характеристику. Дослідження поняття кредиту відрізняються. Одна група вчених вважає, що кредит ефективно впливає на суспільний розвиток, друга – що недостатньо ефективно. Але у більшості випадків завдяки кредитним відносинам відбувається залучення тимчасово вільних коштів в економічний цикл і перерозподілення їх між секторами економіки за потреби, активне використання кредиту є запорукою процвітання економічного та ринкового середовища. До того ж кредит є джерелом обігових коштів для суб'єктів господарювання та стимулює виробництво.

Висновки. Теоретичне розуміння поняття та ролі кредиту в економіці має бути покладено в основу забезпечення реалізації комплексу практичних заходів щодо посилення впливу кредиту на економічний процес. Інноваційний розвиток, модернізація виробничої бази капіталу та ініціювання процесу розвитку й інвестування малих і середніх підприємств у певних регіонах забезпечується за рахунок кредитних коштів. Тому адекватна оцінка поняття кредиту має стати науковою основою надійної, прибуткової та ефективно організації кредитних відносин і реалізації грошово-кредитної політики в банківській системі країни. Цим питанням будуть присвячені наші наступні дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 892 с.
2. Владика Ю. П., Бегченкова А. А. Кредитні операції банків та кредитна лінія. *Економіка та суспільство*, 2023. № 49. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-49-24 (дата звернення: 29.04.2024).
3. Економічна теорія: підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін. Київ: Київський нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
4. Мороз С. В., Мейш В. О. Основні аспекти кредитування на сучасному етапі. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 5. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/24-20.pdf> (дата звернення: 29.04.2024).
5. Островська Н. С. Кредит: сутність, принципи та функції. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 64. URL: http://bses.in.ua/journals/2021/64_2021/23.pdf (дата звернення: 29.04.2024).
6. Ярошевська О. В., Карась Д. В., Кушнір А. С. Кредити банківської установи та ломбарду: порівняльна оцінка механізмів. *Гроші. Фінанси і кредит*. 2022. № 3(89). URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/3_89_2022_ukr/20.pdf (дата звернення: 29.04.2024).